

Költészete

MILYEN VOLT...

Milyen volt szőkesége, nem tudom már,
De azt tudom, hogy szőkék a mezők,
Ha dús kalásszal jó a sárguló nyár,
S e szőkeségben újra érzem őt.

Milyen volt szeme kékje, nem tudom már,
De ha kinyílnak ősszel az egek,
A szeptemberi bágyadt búcsúzónál
Szeme színére visszarévedek.

Milyen volt hangja selyme, sem tudom már,
De tavaszodván, ha sóhajt a rét,
Úgy érzem, Anna meleg szava szól át
Egy tavaszról, mely messze, mint az ég.

Rippl-Rónai József: Égi és földi szerelem

A költő magányos életét végigkísérte a rajongó szerelm igézete, amely Sárvári Anna iránt lobbant fel benne, és beteljesületlen maradt.

Juhász Gyula alig ismerte Annát, de azt látania kellett, hogy a lány, – aki a segédszínésznők megszokott életét élte Nagyváradon – nem méltó az ő eszményi szerelmére, mégsem tudott elszakadni tőle. Egy életem át írta – nem is hozzá, inkább csak róla – szerelmes verseit. Egy eszményi Annát alakított ki, s ehhez az eszményhez ragaszkodott. Anna volt az első igazi szerelme, ő maradt alighanem az utolsó is. Ezt a költeményt – tizenkilenc további Anna-verssel együtt – Szokolcán írta, egy határmenti kis felvidéki városban, ahol 1911–1913-ban segédtanár volt. A költeményen a szerelem elmúlásának mély

fájdalma vonul végig. Nem szerelmi vallomás, nem udvarló vers (ilyet nem is írt a költő), csupán egy halványodó emlékkép. Mindhárom strófa bizonytalanságot sejtető kérdéssel kezdődik, és a sor végén már ott is van a válasz: „nem tudom már”. A válasz fájdalmasan tömör, s a „de” kötőszóval induló második sorok is arra figyelmeztetnek, hogy a szerelem elmúlt, Anna alakja is tűnik el, s a költőben is egyre halványuló emlékképekben él csak tovább művésze.

A természet képei (a nyári búzamező, az őszi égbolt, a tavaszi rét) idézik fel a költő emlékeztében Anna alakját. Az impresszionizmus költői technikája ez: a természet képei érzéseket, emlékeket idéznek föl a merengő költőben, a táj színe átélénygél.

Kérdések, feladatok:

1. Milyen a költemény stífaszerkezete? Hogyan helyezkednek el a rímek?
2. Keress példákat a szinesztéziára! Mi a szerepe a költeményben?
3. Az alliterációval fokozott zeneiség az impresszionista líra egyik jellemzője. Milyen hangok alliterációjával találkozunk a költeményben?
4. A táj képei és az emlékképek kölcsönösen hatnak egymásra. Hogyan? Fejtsd ki véleményedet a három versszakban felvillanó képekről! Milyen érzelmeket, hangulatokat árasztanak a sorok? Miért és hogyan idézik föl Anna alakját a költő emlékezetében?

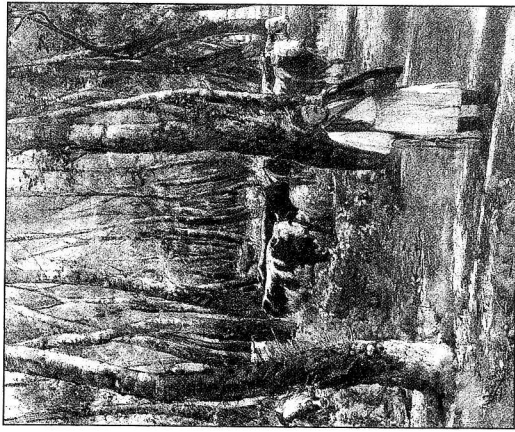
MAGYAR TÁJ, MAGYAR ECSETTEL

Kis sőmlyék szélén tehenek legelnek,
Fakó sárgák a lompos alkonyatban,
A szürke fűzfák egyre komorabban
Guggolnak a bús víz holt ága mellett.

Távolba néznek, és a pusztá távol
Egy gramofon zenéjét hozza nékik,
Rikácsolón, rekedten iderémlik,
A pocskóban egy vén kácsa gázol.

Az alkonyat, a merengő festő fest:
Violára a lemenő felhőket,
S a szürke fákra vérző aranyat ken,

Majd minden színét a Tiszának adja,
Ragyog, ragyog a búbárat iszapja.
(Magyar táj: így lát mélan egy magyar szem.)

Aggházy Gyula: Fények a ligetben

úgy válik jelképpé, hogy a konkrét képek érzelmeket, lelkiállapotokat fejeznek ki. A háromsoros versszakokban a megismerésített alkony átfesteti a szintelen valóságot, ám a „búbárat iszapja” kifejezés arra emlékeztet, hogy az alkonyi ragyogás mulandó látszat csupán. A *Magyar táj, magyar ecsettel* a magyar tájköltészet Petőfivel induló hagyományát folytatja. A vers több pusztá tájrajznál, egy lélekállapot és sok esetben a személyes és közösségi sors ábrázolása is egyben.

Juhász Gyula lírájában különleges, egyéni szintet jelentenek az alföldi tájjal összefonódó szimbolikus versei. A táj egyszerre külső, valóságos és belső, metaforikus táj. A vers formája szonett, az egyik legkötöttebb versforma, s a szöveg fölépítése is pontos logikát követ. Az első szerkezeti egység (az első két szakasz) a konkrét látvány és hanghatás bemutatása. A képek mélabús hangulatot, kopárságot, szürkeséget árasztanak, a távból ideszüremelő hang is kellemetlen, bántó. A táj

Kérdések, feladatok:

1. A költő látomásainak fontos elemei: a színek. Milyen színek dominálnak a költemény első, illetve második egységében? Mi a szerepe a színváltásnak?
2. A „sőmlyék” tájszó. Keressd meg a Tájszótárban a jelentését!
3. Állapítsd meg a szonett rímkepletét, verselését! Idézd fel, amit a szonettől tanultál!
4. Figyeld meg, hogyan jelenik meg a versben az ember, hogyan az állat és a növények! Írj rövid fogalmazást erről a témáról!